

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Epistola 350

Citation: Holberg, Ludvig: "Epistola 350", i Holberg, Ludvig: *Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret*, udg. af F. J. Billeskov Jansen, Rosenkilde og Bagger, 1969-1971, s. 215.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-holb11val-shoot-workid66641.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret

EPISTOLA CCCL.

Til **

Min Herre skriver, at han med Fornøjelse haver læset den ham tilskikkede Grønlands Beskrivelse. Han siger: At Skriftet burde have meere Afgang, saasom det indeholder rare og hidindtil ubekjendte Ting, og man deraf kand vise, hvorledes Religion og Moralitet med Tiden reent kand forgaae iblandt Folk, saa at ikke ringeste Levninger kand blive tilbage. Man veed, at Landet for nogle 100 Aar siden haver været besøget af Norske Folk og Christne, men man finder ikke mindste Tegn enten af Religion, Sprog eller Norske Sædvaner. Der menes vel, at de nu værende Grønlænder ere alle de ældste Landets Beboere, og at de Norske Colonier ere enten med Rod udryddede eller alle reent uddøde. Men det synes vanskeligt at troe. Det synes riimeligere, at de sidste ankomne have mænget sig med de ældste Indbyggere, saa at de ere blevne til eet Folk, og at ved saadan Sammenblanding, Sprog, Religion og alt andet af de Norske ankomne ved Tidens Længde er forglemt, hvorpaa haves adskillige Exempler i Historien. Vist nok er det, at de nu værende Grønlænder ere heel upolerede, grove og vankundige, men man haver fundet hos adskillige Nationer, i sær udi Africa og America en større Immoralitet og Vankundighed. Min Herre anseer det som 216 yderste Grad af Dumhed hos Grønlænderne, at de troe, at, naar Maanen gaaer ned af Himmelen, den er paa Jorden og jager efter Sæl-Hunde til sin Føde: Men mon deres Meening kand agtes meere daarlig end Romernes og Grækernes, der tilskrive Maanens Formørkelse Hexerie, eller de polerede Chinesers, der holde endnu for, at den opluges af en Drage. Ludovicus Vives anfører en Historie om Maanen, som er end selsommere: Nogle vankundige Folk saae engang Maanen, som skinnede, og lod sig see udi en Brønd. Da et Esel drak af Brønden, blev Maanen i det samme skiulet af en Skye paa Himmelen, hvorudover de meenede, at Eset havde opsluget den; Eset blev derpaa som en Misdæder grebet og opskaaret; da denne Execution var giort, lod Maanen sig see igien, hvorudover de bleve bestyrkede udi den Meening, at den havde ligget udi Eset's Bug. U-anseet den Grovhed og Vankundighed, som findes hos Grønlænderne, merker man dog adskillige Dyder, som Socialitet og kiærlig Omgængelse, Forældres Kjærlighed til Børn og Børns igien til Forældre, Gavmildhed etc. og endskiønt vore Missionarii have meenet i Begyndelsen, at disse Folk ingen Idée havde om Religion og et Liv efter dette Liv, haver man dog siden merket, sig derudi at have vildfaret. Grønlænderne ere ey heller destituerede fra naturlig Forstand; De vide at forarbejde adskilligt med deres Hænder, og haver man ofte af deres Spørmaal og af deres Giensvar merket, at mange af dem have sindriige Indfald. Derpaa vil jeg anføre nogle faa Exempler: En af de første Grønlændere, som udi Friderici IV. Tiid bleve bragte til Kjøbenhavn, da ham blev viset adskillige Ting, som han tilforn ikke havde seet, gav han een og anden artig Betænkning derover. Da han blev indført paa Ride-Banen, og der saae Berideren at tumle en Hæst saa længe indtil den stod udi fuld Skum, sagde han: *Den Nar vil have Beestet til at flyve, endskiønt han seer, at det ingen Vinger haver.* En anden saae en syngende at age et Læs Møg; han spurte, hvad det vilde sige, at age Skarn, som ingen skiøtter om, da ham 217 blev sagt, at man kastede det paa Marken, for at giøre Jorden frugtbar, svarede han: *Nu begriber jeg, hvi han synger, han glæder sig over, at ved saadant Arbeyde Jorden vil bære Frugter.* Da een af dem saae en ung Herre at bæres udi Portechaise, rystede han med Hovedet og sagde: *Denne unge Mand maa være heel doven eller syg, efterdi han lader sig slæbe paa en Baare.* Man merker ellers, at Grønlænderne have særdeeles Medlidenhed med vore omløbende Staadere, heldst, saasom de see dem at være af samme Skabning som andre, der leve udi Pragt, Herlighed og Overflødighed. Saadant og andet anføres til Beviis paa de vilde Grønlænders naturlige Forstand og gode Hiertelav. De Spørmaal, som de ved en og anden Leylighed have giort, til vore Missionarier, og de Tvivlsmaal, som de have fremført, vise ogsaa, at de ville vide Rede til hvad de skal troe. Da den arvelige Synd blev forklaret for nogle, sagde de: *Hvi lod GUD ikke Adam og Eva strax omkomme og skabte andre Mennesker i deres Sted, som kunde have forplantet reene Børn og Efterkommere?* Videre, da dem blev sagt, at Dievelen forfører Mennesker til at overtræde GUDs Bud, hvi GUD da ikke dræber eller indspærrer ham og derved befrier Menneskene fra Fristelser, som styrte dem udi evig U-lykke? Videre, naar dem siges, at de, som ikke kiende GUD og troe paa ham, blive fordømte, svare de, hvi haver da GUD tøvet saa længe med at forkynde os Troen? Da een blev straffet, efterdi han havde Medhustruer, svarede han, at han fulde sin Tilbøyelighed, som var at være løsagtig, og spurte, hvi GUD ikke havde skabt ham med samme Temperament som en Deel andre, hvilke kunde lade sig nøye med een Hustrue. Den samme undskyldte paa lige Maade sin Vrede, sigende, at Erfarenhed viser, at et Menneske er skabt meere vreedagtigt end et andet, og at, hvad som er en medfødt, kand ikke tilregnes ham, men Skaberen. Grønlænderne meene, at Moralitet best læres hos dem, hvorudover, naar de see et fromt Menneske af andre Nationer, sige de, at han er saa from og skikkelig som en 218 Karolek, det er, en Grønlænder. Mange Christnes uordentlige Levnet haver maaskee bragt dem til at have saadanne Tanker om sig selv, hvoraf man seer, at det er fornødent, at de Colonier, som sendes til saadanne Steder, bestaae af skikkelige og vel moraliserede Folk, der ved uordentlig Levnet ikke forarge Hedninger. Derfor sagde og een iblant dem: *Jeg vil ikke antage eders Lærdom; thi jeg kand derover blive lige saa ond som I andre ere.* En anden hørte, at Eva, u-anseet hun havde saa mange adskillige Frugt-Træer, som hun kunde æde af, dog greb til det Træ, hvis Frugter vare forbudne, sagde han: *Det er eders Nation ligt nok,*

eders Begierlighed haver ingen Ende, og kand ikke nøyes uden med mange Rætter. Da man forklarede ham Christi Lidelse og Sønnens Lydighed udi at efterkomme Faderens Villie, sagde nogle, at Sønnen maatte være meget from, efterdi han vilde lide for andre, Faderen derimod haard, efterdi han ikke vilde tilgive Forseelser uden ved sin uskyldige og eeneste Søns Offer. De sige ofte til Missionarierne: Efterdi GUd haver sendt eder hid for at undervise og omvende os, hvorføre gjøre I da ikke Miracler, som de Sendebud, der have været skikkede til andre Vantroende? Hvi gjøre I da ikke de Blinde seende, de Døve hørende, og de Syge friske? Hvi forsyne I ikke Landet med Sæl-Hunde og Hval-Fiske, og skaffe os godt Veyr, at vi saa ofte ikke skulle lide Nød? Item, hvi kommer GUds Søn ogsaa ikke til Grønland og helbreder Syge, saa ville vi og troe paa ham? I sige, sagde een, at GUd er from, hvoraf kand dog det meget Onde komme i Verden? En anden: Hvi hindrede GUd ikke Eva, da han saae, at hun vilde æde det forbudne Æble? Een, som af Missionario blev opmuntret til at troe, sagde: Jeg troer dine Ord; thi du kommer mig for at være en skikkelig og sandru Mand: Men jeg kand ikke saa læt troe, hvad den haver skrevet, som staaer i denne Bog; thi jeg kiender Skribenten ikke. Een spurte, om han ikke kunde blive salig uden at antage de Christnes Lærdom, naar han beflittede sig paa at føre et uskyldigt og dydigt Levnet? Saa- 219 som der nu omstunder udi vore Grønlandske Colonier ere to slags Missionarii, nogle, som bestaae af Danske og Norske, og andre, som ere Herrenhutter, og Grønlænderne høre, at de ere ikke eenige med hinanden udi Lærdommen, holde nogle af dem heele Troen mistænkt og sige: Hvi kand det være Sandhed, som I selv tviste om? Udi disse og deslige Spørsmaal maa Missionarii søge at give dem Oplysning; Og sees deraf, at der behøves kyndige Mænd til de Grønlandske Missioner, efterdi dem gives samme Knuder at løse, som til de Malebariske Missionarier. Dog lade Grønlænderne see større Lærvillighed end Malebarerne, og lade sig nøye, naar de høre sunde og velgrundede Forklaringer. Paa deres moralske Betragtninger og Tanker haver jeg forhen anført nogle faa Exempler. Dertil kand legges efterfølgende: Da een udi Kiøbenhavn saae Skildvagte for store Herrers Porte, sagde han: Disse Folk maa ingen god Samvittighed have, efterdi de ere saa bange og frygtsomme. Da een saae en fornemme Jomfrue at bryste sig, sagde han: Denne maa bilde sig ind, at hun ikke er skabt af Jord. Da en anden hørte fortælle om de store Nederlag, som de Christne havde gjort i America, sagde han: Det er Lykke, at vi beboe et fattigt Land; thi ellers havde det ikke gaaet os bedre. Dette maa være nok til Beviis paa, hvad jeg haver sagt om Grønlændernes naturlige Egenskaber. Jeg forbliver etc.